

**MINISTERUL EDUCAȚIEI, CERCETĂRII,
TINERETULUI ȘI SPORTULUI**

LIMBA ȘI LITERATURA RRROMANI

**PROGRAMĂ ȘCOLARĂ
pentru clasele cu predare în limba română
pentru programul „A doua șansă“ - învățământ primar
NIVELURILE I - IV**

**Aprobată prin Ordinul Ministrului Educației, Cercetării, Tineretului și Sportului
nr.....**

București, 2011

1. NOTĂ DE PREZENTARE

Curriculumul de **Limba și literatura rromani** este destinat elevilor înscriși în clasele de nivel I-IV în care predarea se face în limba română și cadrelor didactice care predau limba maternă rromani în cadrul programului „A doua șansă” – învățământ primar.

Programul „A doua șansă” – învățământ primar este destinat tuturor copiilor/ tinerilor/ adulților care nu au finalizat nivelul primar, care au depășit cu cel puțin patru ani vârsta de școlarizare corespunzătoare clasei și care, din diferite motive, nu au absolvit acest nivel de învățământ.

Programa ia în considerare particularitățile de vârstă ale elevilor, apartenența lor culturală și este astfel concepută, încât să permită:

1. dezvoltarea progresivă la elevi a competențelor esențiale ale comunicării orale și scrise în limba comună rromani;
2. dobândirea de noi cunoștințe în ceea ce privește limba rromani, conform potențialului și nevoilor elevilor;
3. asigurarea accesului la resursele limbii și culturii rromani;
4. diversificarea strategiilor de predare-învățare-evaluare;
5. transdisciplinaritatea/ pluridisciplinaritatea;
6. cunoașterea de către elevi a valorilor spirituale rrome;
7. deschideri/ oportunități noi spre interculturalitate.

Obiectivele cadru sunt aceleași ca în programa de limba și literatura rromani destinată ciclului primar din învățământul de masă.

Obiectivele de referință au fost astfel formulate încât să ofere un echilibru între exprimarea orală și cea scrisă și, de asemenea, să surprindă în progresie ce este esențial în activitatea de învățare. Obiectivele asigură elevilor formarea și dezvoltarea deprinderilor elementare de citire, scriere, de comunicare a ideilor prin vorbire și exprimare scrisă.

Conținuturile învățării sunt în concordanță cu obiectivele de referință propuse și sunt adaptate grupului țintă căruia i se adresează.

Conținuturile sunt accesibile tuturor persoanelor vorbitoare de limba rromani, care au acumulat experiență în domeniul comunicării orale și scrise. Cadrul didactic, în funcție de particularitățile grupului vizat, are libertatea de a alege ordinea abordării conținuturilor, precum și ritmul în care acestea vor fi parcurse.

Activitățile de învățare, pentru a fi eficiente, trebuie introduse în contexte specifice vârstei și intereselor grupului țintă. Ele pot fi folosite pe tot parcursul demersului didactic, în scopul realizării obiectivelor propuse. Exemplele de activități de învățare sunt construite astfel încât să pornească de la experiența concretă a elevilor și să se integreze strategiilor didactice adecvate contextelor variate de învățare.

Programa prezintă **sugestii metodologice** specifice predării limbii rromani, pentru a atinge obiectivele prevăzute și pentru a veni în întâmpinarea nevoilor individuale ale elevilor.

Standardele curriculare de performanță se regăsesc la sfârșitul fiecărui nivel, permițând elaborarea de probe de evaluare care vizează cunoștințele și competențele de comunicare în limba maternă dobândite de elevi în urma studierii acestei discipline. Totodată, ele permit evidențierea progresului realizat de elevi, fiind orientate spre structurarea capacităților proprii de învățare.

Noutatea programei constă în faptul că:

- se adresează elevilor care studiază limba rromani ca limbă maternă în clasele cu predare în limba română;
- sunt inserate conținuturi care vizează istoria și tradițiile rromilor;
- sunt formulate standarde curriculare de performanță;
- finalitățile sunt adaptate particularităților și nevoilor elevilor.

STRUCTURA PROGRAMEI

Programa de **Limba și literatura rromani** cuprinde:

- notă de prezentare;
- obiective cadru;
- obiective de referință;
- exemple de activități de învățare;
- conținuturile învățării;
- sugestii metodologice;
- standarde curriculare de performanță;
- bibliografie.

2. OBIECTIVE CADRU

1. DEZVOLTAREA CAPACITĂȚII DE RECEPTARE A MESAJULUI ORAL
2. DEZVOLTAREA CAPACITĂȚII DE EXPRIMARE ORALĂ
3. DEZVOLTAREA CAPACITĂȚII DE RECEPTARE A MESAJULUI SCRIS
(CITIREA / LECTURA)
4. DEZVOLTAREA CAPACITĂȚII DE EXPRIMARE SCRISĂ
5. PROMOVAREA UNEI ATITUDINI POZITIVE FAȚĂ DE CULTURA ȘI
TRADIȚIILE RROMILOR

LIMBA ȘI LITERATURA RROMANI

NIVELUL I

3. OBIECTIVE DE REFERINȚĂ ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE

1. DEZVOLTAREA CAPACITĂȚII DE RECEPTARE A MESAJULUI ORAL

	Obiective de referință	Exemple de activități de învățare
1.1.	Să desprindă semnificația globală a unui mesaj oral	<ul style="list-style-type: none"> - exerciții de ascultare și confirmare a înțelegerii mesajului ascultat; - formulări de întrebări și răspunsuri; - exerciții de sintetizare a informației dintr-un mesaj audiat.
1.2.	Să sesizeze corectitudinea logică a unui enunț audiat	<ul style="list-style-type: none"> - exerciții de sesizare a corectitudinii logice a unui mesaj audiat; - exerciții de selectare a enunțului corect din punct de vedere logic dintr-o serie de enunțuri date; - exerciții de corectare a exprimărilor greșite din punct de vedere logic; - exerciții de ordonare a cuvintelor pentru obținerea unor propoziții corecte din punct de vedere logic; - exerciții de punere în corespondență a conținutului unui mesaj cu imaginea corespunzătoare.
1.3.	Să distingă cuvintele și sensul lor dintr-o propoziție dată	<ul style="list-style-type: none"> - exerciții de delimitare a cuvintelor într-o propoziție dată; - exerciții de stabilire a sensului unui cuvânt necunoscut prin raportare la context.

1.4.	Să manifeste atenție pentru a asculta mesaje formulate de diferite persoane	<ul style="list-style-type: none"> - exerciții de ascultare a unor mesaje formulate de diferite persoane; - conversații de grup pe teme curente; - simulare de convorbiri telefonice.
------	---	--

2. DEZVOLTAREA CAPACITĂȚII DE EXPRIMARE ORALĂ

	Obiective de referință	Exemple de activități de învățare
2.1.	Să construiască enunțuri logice potrivite unor situații familiare	<ul style="list-style-type: none"> - povestirea unor fapte, întâmplări personale; - descrierea unor obiecte; - povestirea unor texte cunoscute, audiate.
2.2.	Să pronunțe clar și corect sunetele și cuvintele	<ul style="list-style-type: none"> - exerciții de pronunțare corectă a sunetelor limbii rromani; - exerciții de pronunțare corectă a cuvintelor; - exerciții de reglare a vitezei și intensității vorbirii; - jocuri de cuvinte.
2.3.	Să ofere sinonimul din limba comună pentru cuvintele dialectale	<ul style="list-style-type: none"> - exerciții de vocabular; - alcătuire de propoziții.
2.4.	Să manifeste inițiativă și o atitudine degajată în comunicarea orală	<ul style="list-style-type: none"> - exerciții de inițiere și menținere a unui dialog; - joc de rol; - conversație în grup pe teme date; - exerciții de utilizare a formulelor de adresare și a salutului.

**3. DEZVOLTAREA CAPACITĂȚII DE RECEPTARE A MESAJULUI SCRIS
(CITIREA / LECTURA)**

	Obiective de referință	Exemple de activități de învățare
3.1.	Să identifice litere, grupuri de litere specifice alfabetului limbii rromani	- exerciții de recunoaștere a literelor, grupurilor de litere pe suport tipărit; - exerciții de citire selectivă.
3.2.	Să desprindă semnificația globală a unui text citit	- răspunsuri la întrebări pe marginea textului citit; - exerciții de tipul „adevărat“/ „fals“.
3.3.	Să citească în ritm propriu un text scurt	- exerciții de citire a unui text cu respectarea semnelor de punctuație; - exerciții de lectură individuală; - exerciții de accentuare și de intonare.

4. DEZVOLTAREA CAPACITĂȚII DE EXPRIMARE SCRISĂ

	Obiective de referință	Exemple de activități de învățare
4.1.	Să scrie corect litere, silabe și cuvinte (excepție: litere, silabe și cuvinte care conțin literele postpoziționale și diftongi)	- exerciții de copiere/ transcriere; - exerciții de dictare; - completare de rebusuri simple (cu suport imagistic); - completare de text lacunar (litere și silabe în cuvinte, cuvinte în propoziții); - exerciții de formare de propoziții prin ordonarea unor cuvinte date.
4.2.	Să scrie corect și lizibil propoziții scurte, corecte din punct de vedere gramatical	- alcătuirea unor propoziții simple; - exerciții de autocorectare.

4.3.	Să manifeste interes pentru exprimarea scrisă	<ul style="list-style-type: none">- jocuri de denumire, ordonare a imaginilor;- exerciții de realizare a jurnalului clasei;- exerciții de redactare a unor mesaje în scopuri personale;- completare de rebusuri.
------	---	---

5. PROMOVAREA UNEI ATITUDINI POZITIVE FAȚĂ DE CULTURA ȘI TRADIȚIILE RROMILOR

	Obiective de referință	Exemple de activități de învățare
5.1.	Să manifeste curiozitate pentru aprofundarea limbii rromani ca limbă maternă	<ul style="list-style-type: none">- exerciții de comunicare orală și scrisă pe baza unui suport vizual;- citirea și ilustrarea unor povești tradiționale;- prezentarea unor elemente de folclor rrom în cadrul activităților clasei;- participarea la diferite evenimente culturale desfășurate în cadrul comunității.

4. CONȚINUTURILE ÎNVĂȚĂRII

1. FORMAREA CAPACITĂȚII DE LECTURĂ

- Cartea. Familiarizarea cu materialul tipărit.
- Literele mici și mari ale alfabetului limbii rromani cu grafie și valori comune în limba română: *a, b, d, e, f, g, h, i, l, m, n, o, p, r, s, t, u, v, z*.
- Literele specifice alfabetului limbii rromani (cu excepția literelor postpoziționale *q, θ, ç*, a diftongilor *ă, ɛ, ɨ, ǫ, ǔ* și a grupurilor de litere aspirate *čh, kh, ph, th*).
- Citirea cuvintelor.
- Citirea propozițiilor enunțiative, interogative și exclamative.
- Textul. Titlul.

2. FORMAREA CAPACITĂȚII DE COMUNICARE

a) *Comunicarea orală*

Comunicarea – schimb de informații între persoane.

Formularea mesajului oral

- Cuvântul – utilizarea corectă a cuvintelor din vocabularul activ.
- Propoziția – formularea de propoziții logice din punct de vedere gramatical.
- Componentele comunicării dialogate – situații concrete de comunicare pe baza unui suport vizual sau auditiv.

b) *Comunicarea scrisă*

Procesul scrierii

- Literele mici și mari ale alfabetului limbii rromani.
- Despărțirea cuvintelor în silabe.
- Respectarea spațiului dintre cuvinte.

Ortografia

Scrierea cu literă mare a inițialei primului cuvânt din propoziție și a substantivelor proprii.

Punctuația

Semnele de punctuație: punctul, semnul întrebării, semnul exclamării.

3. ELEMENTE DE CONSTRUCȚIE A COMUNICĂRII

Sunetul – litera.

Silaba. Cuvântul. Propoziția

4. ELEMENTE DE ISTORIE ȘI TRADIȚII RROME

Rromii – identitate asumată și identitate atribuită

Istoria orală

Originea și migrarea rromilor

Primele izvoare cunoscute

5. STANDARDE CURRICULARE DE PERFORMANȚĂ

Dezvoltarea capacității de receptare a mesajului oral

- Desprinderea semnificației globale a unui mesaj audiat.
- Identificarea dintr-un enunț oral a cuvintelor, silabelor și sunetelor care îl compun.

Dezvoltarea capacității de exprimare orală

- Pronunțarea clară și corectă a sunetelor, cuvintelor și enunțurilor.
- Construirea de enunțuri logice potrivite unor situații date.
- Utilizarea în comunicare a formulelor de salut și prezentare.
- Identificarea sinonimelor din limba comună pentru cuvintele dialectale.

Dezvoltarea capacității de receptare a mesajului scris

- Identificarea literelor și a grupurilor de litere specifice alfabetului limbii rromani.
- Asocierea corectă a formei cuvintelor cu sensul lor.
- Citirea corectă, cu voce tare, în ritm propriu a unor enunțuri.
- Formularea răspunsurilor la întrebări care vizează informațiile esențiale din enunțuri citite.

Dezvoltarea capacității de exprimare scrisă

- Transcrierea corectă și lizibilă a unor enunțuri.
- Scrierea corectă după dictare a propozițiilor enunțiative.
- Redactarea unor propoziții enunțiative cu respectarea regulilor ortografice studiate.

Promovarea unei atitudini pozitive față de cultura și tradițiile rromilor

- Identificarea unor elemente de cultură tradițională.
- Relatarea unor obiceiuri tradiționale din cadrul comunității.

LIMBA ȘI LITERATURA RROMANI

NIVELUL AL II- LEA

3. OBIECTIVE DE REFERINȚĂ ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE

1. DEZVOLTAREA CAPACITĂȚII DE RECEPTARE A MESAJULUI ORAL

	Obiective de referință	Exemple de activități de învățare
1.1.	Să desprindă informațiile esențiale dintr-un mesaj ascultat	<ul style="list-style-type: none"> - exerciții de sesizare a elementelor semnificative ale unui mesaj ascultat; - exerciții de formulare de întrebări pentru înțelegerea unor mesaje ascultate; - exerciții de tipul adevărat/fals.
1.2.	Să sesizeze schimbarea semnificației mesajului transmis, ca urmare a modificării intonației sau a topicii folosite în transmiterea acestuia	<ul style="list-style-type: none"> - exerciții de selectare a enunțului corect dintr-o serie de enunțuri formulate oral; - exerciții de semnalare a greșelilor de exprimare în enunțuri formulate de interlocutori; - exerciții de intonare diferită a aceluiași enunț; - exerciții de schimbare a topicii unor enunțuri.
1.3.	Să sesizeze cuvintele necunoscute care împiedică înțelegerea mesajului oral	<ul style="list-style-type: none"> - exerciții de formulare de întrebări pentru stabilirea sensului cuvintelor necunoscute; - exerciții de identificare și semnalare a cuvintelor necunoscute dintr-un mesaj receptat.
1.4.	Să asculte cu atenție mesaje transmise de diferiți interlocutori în situații diferite	<ul style="list-style-type: none"> - exerciții de ascultare a dialogurilor pe teme familiare și de interes comun; - exerciții de formulare de întrebări pentru aflarea unor informații de interes propriu; - exerciții de tipul emițător - receptor, vizând formarea comportamentului de ascultător activ.

2. DEZVOLTAREA CAPACITĂȚII DE EXPRIMARE ORALĂ

	Obiective de referință	Exemple de activități de învățare
2.1.	Să îmbine enunțuri în mesaje proprii corespunzătoare unor situații date	<ul style="list-style-type: none"> - exerciții de construire a unor enunțuri corespunzătoare unor situații reale sau fictive date; - exerciții de obținere a unor mesaje coerente, prin ordonarea unor enunțuri date.
2.2.	Să pronunțe articulat mesaje folosind intonația corespunzătoare conținutului acestora	<ul style="list-style-type: none"> - exerciții de reproducere a unor enunțuri cu accent pe pronunția clară și articulată; - exerciții de schimbare a topicii unor enunțuri cu sau fără schimbarea înțelesului acestora; - exerciții de pronunție corectă a cuvintelor care conțin aglomerări de consoane sau literele aspirate; - exerciții de schimbare a sensului unui enunț, prin schimbarea intonației; - jocuri de rol, mimă/pantomimă.
2.3.	Să construiască enunțuri cu sinonimele cuvintelor dialectale	<ul style="list-style-type: none"> - exerciții de vocabular; - alcătuire de propoziții.
2.4.	Să inițieze dialoguri pe teme familiare	<ul style="list-style-type: none"> - dialoguri pe teme de interes comun grupului; - activități de exprimare a propriei păreri în legătură cu un anumit fapt sau cu atitudinea unei persoane; - jocuri de rol.

3. DEZVOLTAREA CAPACITĂȚII DE RECEPTARE A MESAJULUI SCRIS

(CITIREA / LECTURA)

	Obiective de referință	Exemple de activități de învățare
3.1.	Să identifice litere, grupuri de litere, silabe, cuvinte și enunțuri în textul scris cu litere de tipar	<ul style="list-style-type: none"> - exerciții de lărgire a câmpului vizual prin identificarea silabelor în cuvinte, prin identificarea cuvintelor în structura propozițiilor; - exerciții de recunoaștere a cuvintelor care se repetă într-un text; - exerciții de recunoaștere a literelor cu frecvența cea mai mare într-un șir de cuvinte; - exerciții de delimitare a cuvintelor scrise contopit într-o propoziție; - exerciții de identificare a cuvintelor în careuri, tabele etc.
3.2.	Să desprindă informații esențiale dintr-un scurt text citit	<ul style="list-style-type: none"> - exerciții de citire selectivă; - exerciții de identificare a informațiilor esențiale dintr-un text citit; - exerciții de recunoaștere a personajelor unui text citit; - exerciții de identificare a ordinii întâmplărilor prezentate într-un scurt text narativ.
3.3.	Să citească corect un text scurt	<ul style="list-style-type: none"> - exerciții de citire a cuvintelor pe silabe; - exerciții de citire integrală a cuvintelor cu utilizare frecventă; - exerciții de citire selectivă; - exerciții de citire în lanț; - exerciții de citire independentă (în șoaptă, în gând sau cu voce tare).

4. DEZVOLTAREA CAPACITĂȚII DE EXPRIMARE SCRISĂ

	Obiective de referință	Exemple de activități de învățare
4.1.	Să scrie corect litere, silabe și cuvinte care conțin toate literele alfabetului	<ul style="list-style-type: none"> - exerciții de scriere a unor litere, silabe, cuvinte; - exerciții de transcriere și copiere a unor cuvinte și propoziții; - exerciții de apreciere corectă a spațiului dintre cuvinte; - exerciții de corectare și autocorectare a greșelilor de scriere.
4.2.	Să formuleze în scris enunțuri, folosind cuvinte noi sau mai puțin cunoscute	<ul style="list-style-type: none"> - exerciții de completare a unor propoziții, folosind cuvântul cel mai potrivit dintr-un șir de cuvinte date; - exerciții de identificare a sinonimelor și antonimelor unui cuvânt dat (fără terminologie); - exerciții de integrare a cuvintelor noi în enunțuri proprii.
4.3.	Să manifeste interes pentru exprimarea scrisă	<ul style="list-style-type: none"> - jocuri de denumire/ ordonare a imaginilor; - exerciții de realizare a jurnalului clasei; - exerciții de redactare a unor mesaje în scopuri personale; - completare de rebusuri.

**5. PROMOVAREA UNEI ATITUDINI POZITIVE FAȚĂ DE CULTURA
ȘI TRADIȚIILE RROMILOR**

	Obiective de referință	Exemple de activități de învățare
5.1.	Să manifeste interes pentru aprofundarea limbii rromani ca limbă maternă	<ul style="list-style-type: none">- exerciții de comunicare orală și scrisă pe baza unui suport vizual;- citirea și ilustrarea unor povești tradiționale;- prezentarea unor elemente de folclor rrom în cadrul activităților clasei;- participarea la diferite evenimente culturale desfășurate în cadrul comunității.
5.2.	Să utilizeze elementele de cultură tradițională în diferite contexte	<ul style="list-style-type: none">- exerciții de identificare a principalelor obiceiuri tradiționale rrome;- relatarea desfășurării obiceiurilor tradiționale, așa cum decurg în comunitățile din care fac parte;- organizarea unor activități cu caracter intercultural.

4. CONȚINUTURILE ÎNVĂȚĂRII

1. FORMAREA CAPACITĂȚII DE LECTURĂ

- Cartea. Elementele unei cărți.
- Literele mici și mari ale alfabetului limbii rromani cu grafie și valori comune în limba română (actualizare).
- Grupurile de litere aspirate: *ch, kh, ph, th*.
- Literele postpoziționale: *q, θ, ç*.
- Diftongii: *ă, ɛ, ɨ, ɔ, ʉ*.
- Citirea și pronunțarea cuvintelor care conțin litere postpoziționale.
- Textul. Titlul. Citirea textelor scurte (50 de cuvinte).

2. FORMAREA CAPACITĂȚII DE COMUNICARE

a) *Comunicarea orală*

Comunicarea. Elementele comunicării orale (emițător, receptor, mesaj).

Formularea mesajului oral

- Cuvântul – cuvinte cu sens opus, cuvinte cu sens asemănător.
- Propoziția – intonarea propozițiilor enunțative, interogative și exclamative.
- Dialogul – formule elementare de inițiere, menținere și încheiere a dialogului.

b) *Comunicarea scrisă*

Procesul scrierii

- Literele mici și mari ale alfabetului limbii rromani.
- Literele postpoziționale: *q, θ, ç*. Diftongii: *ă, ɛ, ɨ, ɔ, ʉ*. Grupurile de litere aspirate: *ch, kh, ph, th*.
- Prezentarea și scrierea corectă a combinațiilor de litere.
- Despărțirea cuvintelor în silabe.
- Așezarea textului în pagină.

Ortografia

Scrierea grupurilor de litere: *ke, ki, ge, gi, ch, kh, ph, th, rr*.

Punctuația

Semnele de punctuație: punctul, semnul întrebării, semnul exclamării, linia de dialog.

3. ELEMENTE DE CONSTRUCȚIE A COMUNICĂRII

Lexicul - Cuvântul. Sensul cuvintelor.

Noțiuni de fonetică - Sunetul și litera.

Alfabetul limbii rromani.

4. ELEMENTE DE ISTORIE ȘI TRADIȚII RROME

Rromii – identitate asumată și identitate atribuită

Istoria orală

Neamurile de rromi și ocupațiile tradiționale

Originea și migrarea rromilor

Primele izvoare cunoscute

Originea indiană

Un model cultural al rromilor – Rromanipen-ul

Conceptele de pur și impur

Obiceiuri în familie

5. STANDARDE CURRICULARE DE PERFORMANȚĂ

Dezvoltarea capacității de receptare a mesajului oral

- Desprinderea informațiilor esențiale dintr-un mesaj audiat.
- Sesizarea corectitudinii logice a unui enunț audiat.

Dezvoltarea capacității de exprimare orală

- Respectarea intonației și accentului în timpul vorbirii.
- Formularea unor enunțuri corecte din punct de vedere lexical și gramatical.
- Susținerea unui convorbiri, utilizând formulele de inițiere, menținere și încheiere a dialogului.
- Construirea de enunțuri logice cu sinonimele cuvintelor dialectale.

Dezvoltarea capacității de receptare a mesajului scris

- Identificarea cuvintelor și expresiilor necunoscute dintr-un text citit.
- Citirea corectă și coerentă, în ritm propriu, a unor texte cunoscute de maximum 50 de cuvinte.
- Formularea răspunsurilor la întrebări care vizează informații esențiale dintr-un text citit.

Dezvoltarea capacității de exprimare scrisă

- Transcrierea unor fragmente de texte cu respectarea regulilor de așezare în pagină.
- Scrierea după dictare a unor enunțuri, cu respectarea regulilor de ortografie și punctuație studiate.
- Redactarea unor enunțuri cu respectarea regulilor de ortografie și punctuație învățate.

Promovarea unei atitudini pozitive față de cultura și tradițiile rromilor

- Identificarea unor elemente de cultură tradițională.
- Relatarea unor obiceiuri tradiționale din cadrul comunității.
- Scrierea unei povești culese din comunitate.

LIMBA ȘI LITERATURA RROMANI

NIVELUL AL III-LEA

3. OBIECTIVE DE REFERINȚĂ ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE

1. DEZVOLTAREA CAPACITĂȚII DE RECEPTARE A MESAJULUI ORAL

	Obiective de referință	Exemple de activități de învățare
1.1.	Să desprindă semnificația globală a unui mesaj clar articulat, emis cu viteză normală	<ul style="list-style-type: none"> - selectare și ordonare de imagini; - selectarea imaginii potrivite semnificației mesajului audiat; - exerciții de recunoaștere a semnificației textului audiat, pe baza unor imagini prezentate; - jocuri de simulare a mesajului audiat anterior.
1.2.	Să recepteze corect mesajul în funcție de condițiile comunicării	<ul style="list-style-type: none"> - exerciții de corectare prin semnalizare; - exerciții de executare a unor comenzi emise de diferiți interlocutori; - jocuri de rol, pantomime pentru demonstrarea înțelegerii diferitelor mesaje emise.
1.3.	Să sesizeze corectitudinea unui enunț oral	<ul style="list-style-type: none"> - exerciții de percepție fonică a intonației propoziției; - exerciții de semnalare a unor pronunții greșite; - exerciții de identificare și corectare a unor îmbinări de cuvinte incorecte în cadrul unui enunț.
1.4.	Să identifice sensul unui cuvânt nou prin raportare la un mesaj emis clar și rar	<ul style="list-style-type: none"> - exerciții de stabilire a sensului unui cuvânt necunoscut prin raportare la context; - corelarea cuvântului cu explicația sa corectă dintr-un set de definiții date.

2. DEZVOLTAREA CAPACITĂȚII DE EXPRIMARE ORALĂ

	Obiective de referință	Exemple de activități de învățare
2.1.	Să utilizeze cuvinte, sintagme, expresii noi în enunțuri proprii, accentuând corect cuvintele	<ul style="list-style-type: none"> - alcătuire de propoziții cu ajutorul unor cuvinte, sintagme, expresii date; - dialoguri în perechi / grup; - exerciții de accentuare corectă în limba română; - jocuri didactice de utilizare a categoriilor semantice: sinonime, antonime (fără menționarea terminologiei).
2.2.	Să redea prin cuvinte proprii conținutul unui fragment dintr-un text citit sau dintr-un mesaj audiat	<ul style="list-style-type: none"> - formularea întrebărilor de clarificare a aspectelor pe care nu le-au înțeles din textul citit sau din mesajul ascultat; - formularea răspunsurilor la întrebările ce vizează informațiile esențiale sau de detaliu ce se desprind din fragmentul de text citit sau din mesajul audiat; - exerciții de trecere din vorbire directă în vorbire indirectă; - povestirea liberă a unui fragment citit sau a mesajului audiat.
2.3.	Să utilizeze corect, în enunțuri proprii, elementele de construcție a comunicării studiate	<ul style="list-style-type: none"> - exerciții de construire corectă a propozițiilor simple și a celor dezvoltate, a propozițiilor enunțiative (propriu-zise și exclamative) și interogative (fără folosirea terminologiei); - exerciții de integrare corectă, în enunțuri proprii, a părților de vorbire.
2.4.	Să-și adapteze vorbirea la diferite situații de comunicare, în funcție de partenerul de dialog	<ul style="list-style-type: none"> - exerciții de dialog cu persoane diferite; - jocuri de rol pentru exersarea unor acte de vorbire: inițierea, menținerea și încheierea unui dialog; recunoașterea și descrierea unei persoane sau a unui obiect; utilizarea formulelor de salut, de prezentare, de permisiune, de solicitare; formularea unor întrebări sau a unor răspunsuri; povestirea unor fapte și

		<p>întâmplări; exprimarea acordului sau a dezacordului în legătură cu un fapt sau cu atitudinea unei persoane;</p> <ul style="list-style-type: none"> - conversații cu unul sau mai mulți interlocutori pe teme cunoscute.
--	--	---

3. DEZVOLTAREA CAPACITĂȚII DE RECEPTARE A MESAJULUI SCRIS (CITIREA / LECTURA)

	Obiective de referință	Exemple de activități de învățare
3.1.	Să identifice elemente de bază ale organizării în pagină a textului literar/ nonliterar	<ul style="list-style-type: none"> - exerciții de recunoaștere a titlului, autorului, alineatelor; - exerciții de sesizare a așezării textului în raport cu ilustrația; - exerciții de recunoaștere a diferitelor tipuri de litere.
3.2.	Să desprindă ideile principale dintr-un text citit	<ul style="list-style-type: none"> - citire selectivă; - exerciții de delimitare a unui text narativ în fragmente logice; - exerciții de identificare și de formulare a ideilor principale din textele citite.
3.3.	Să citească în mod conștient și corect un text scurt cunoscut	<ul style="list-style-type: none"> - exerciții de accentuare și intonare corectă; - exerciții de citire pe roluri; - exerciții de citire a textelor scurte, respectând intonația impusă de semnele de punctuație.
3.4.	Să recunoască în texte diferite elemente de construcție a comunicării studiate	<ul style="list-style-type: none"> - exerciții de identificare a părților de vorbire studiate.

4. DEZVOLTAREA CAPACITĂȚII DE EXPRIMARE SCRISĂ

	Obiective de referință	Exemple de activități de învățare
4.1.	Să respecte regulile de despărțire în silabe, ortografia și punctuația într-un text propriu	<ul style="list-style-type: none"> - exerciții de aplicare a regulilor de despărțire în silabe în dictări și autodictări, transcrieri, copieri sau în scrierea unor enunțuri proprii; - exerciții de folosire corectă a majusculei; - exerciții de utilizare corectă a semnelor de punctuație.
4.2.	Să povestească în scris fragmente dintr-un text citit	<ul style="list-style-type: none"> - exerciții de trecere de la vorbirea directă la vorbirea indirectă; - exerciții de formulare în scris a răspunsurilor la întrebări; - exerciții de povestire în scris a unor fragmente dintr-un text citit.
4.3.	Să așeze corect în pagină textele scrise, respectând scrierea cu alineate și spațiul liber între cuvinte, scrierea lizibilă	<ul style="list-style-type: none"> - exerciții de scriere caligrafică; - antrenament de așezare corectă în pagină și de respectare a scrierii cu alineate; - exerciții de distanțare și de marcare a titlului.
4.4.	Să manifeste interes pentru redactarea corectă și îngrijită a compunerilor și a textelor cu destinație specială	<ul style="list-style-type: none"> - alcătuire de enunțuri scurte și de mesaje scrise în diferite situații de comunicare; - exerciții de redactare a unor felicitări; - copieri, transcrieri, dictări; - exerciții de evaluare/autoevaluare a redactării îngrijite și corecte a diverselor tipuri de texte.

5. PROMOVAREA UNEI ATITUDINI POZITIVE FAȚĂ DE CULTURA ȘI TRADIȚIILE RROMILOR

	Obiective de referință	Exemple de activități de învățare
5.1.	Să utilizeze limba comună rromani în diferite contexte	<ul style="list-style-type: none"> - exerciții de comunicare orală și scrisă; - discuții pe baza unui suport vizual; - exerciții de inițiere în tehnica interviului; - proiecte de istorie orală; - portofoliu de folclor rrom.
5.2.	Să utilizeze elementele de cultură tradițională în diferite contexte	<ul style="list-style-type: none"> - exerciții de identificare a principalelor obiceiuri tradiționale rrome; - relatarea desfășurării obiceiurilor tradiționale așa cum decurg în comunitățile din care fac parte; - dezbateri pe teme cu specific tradițional; - activități interculturale.
5.3.	Să manifeste interes față de creația populară specifică etniei	<ul style="list-style-type: none"> - culegerea unor elemente de folclor rrom din cadrul comunității cu ocazia diferitelor evenimente tradiționale (șezători); - prezentarea unor elemente de folclor în cadrul activităților la clasă (programe artistice); - exerciții de inițiere în tehnica interviului; - proiecte de istorie orală; - portofoliu de folclor rrom.

4. CONȚINUTURILE ÎNVĂȚĂRII

1. FORMAREA CAPACITĂȚII DE LECTURĂ/CITIRE

- Cartea (actualizare: așezarea textului în pagină). Cuprinsul.
- Textul. Titlul. Autorul.
- Textul literar.
- Textul narativ. Recunoașterea personajelor. Delimitarea textului în fragmente logice.
- Poezii cu tematică diversă. Strofa. Versul.

2. FORMAREA CAPACITĂȚII DE COMUNICARE

a) *Comunicarea orală*

Componentele comunicării dialogate. Adaptarea la particularitățile interlocutorului.

Formularea ideilor principale. Povestirea orală a unui fragment dintr-un text narativ.

Intonarea propozițiilor exclamative, enunțiative și interogative (actualizare).

Dialogul (actualizare). Alcătuirea de dialoguri în situații concrete sau imaginare.

Elemente de comunicare nonverbală (gesturi, mimică).

Realizarea următoarelor acte de vorbire:

- inițierea, menținerea și încheierea unui dialog;
- recunoașterea și descrierea unei persoane sau a unui obiect;
- utilizarea formulelor de salut, de prezentare, de permisiune, de solicitare;
- formulare de întrebări/ răspunsuri;
- povestirea unor fapte și întâmplări, după un suport vizual sau după un plan de idei dat;
- exprimarea acordului sau a dezacordului în legătură cu un fapt sau cu atitudinea unei persoane.

b) *Comunicarea scrisă. Procesul scrierii*

Organizarea textului scris

Așezarea corectă a textului în pagină: plasarea titlului, folosirea alineatelor (actualizare).

Ortografia

Scrierea corectă a cuvintelor care conțin grupuri de litere: *ph, th, kh, ch*.

Scrierea cuvintelor care conțin litere ca: *ă, ă, î, ă, ă, é, é, 3, 0, q, ç, ä*.

Scrierea cuvintelor care conțin *i și j, h și x*.

Utilizarea ortogramelor *anθ-o/ anθ-i/ anθ-e; k-o/ k-i/ k-e*.

Punctuația

Semnele de punctuație: punctul, semnul întrebării, semnul exclamării, linia de dialog, virgula, două puncte.

Contexte de realizare:

- Scrierea funcțională (cu scop practic, informativ). Copieri, transcrieri, dictări. Felicitarea.
- Scrierea imaginativă. Compunerea unor scurte texte (7-12 enunțuri) pe baza unui suport vizual, după o ilustrație sau după un șir de ilustrații, după benzi desenate, șir de întrebări.
- Scrierea despre textul literar. Formularea în scris a răspunsurilor la întrebări. Povestirea scrisă a unor fragmente de text. Planul simplu de idei.

3. ELEMENTE DE CONSTRUCȚIE A COMUNICĂRII

a) Lexicul

Cuvântul. Cuvinte cu formă diferită și sens asemănător, cuvinte cu sens opus – fără menționarea terminologiei.

b) Morfologie

Cuvântul – parte de vorbire.

Substantivul: substantive comune și substantive proprii; numărul.

Adjectivul: acordul adjectivului în număr cu substantivul pe care îl determină.

Numeralul: recunoașterea numeralelor cardinale; scrierea corectă a numeralelor simple.

4. ELEMENTE DE ISTORIE ȘI TRADIȚII RROME

Rromii – identitate asumată și identitate atribuită

Istoria orală

Neamurile de rromi și ocupațiile tradiționale

Originea și migrarea rromilor

Primele izvoare cunoscute

Originea indiană

Un model cultural al rromilor – Rromanipen-ul

Conceptele de pur și impur

Obiceiuri în familie

5. STANDARDE CURRICULARE DE PERFORMANȚĂ

Dezvoltarea capacității de receptare a mesajului oral

- Desprinderea informațiilor de detaliu dintr-un mesaj audiat.
- Desprinderea sensului unui cuvânt necunoscut prin raportare la sensul global al enunțului audiat.

Dezvoltarea capacității de exprimare orală

- Utilizarea calității expresive a limbajului și a elementelor de comunicare nonverbală în transmiterea mesajelor.
- Relatarea prin enunțuri scurte a unor fapte, întâmplări, pe baza unui suport (plan de întrebări, idei, ilustrații, cuvinte de sprijin etc.).
- Utilizarea formulelor de solicitare și permisiune adaptate la interlocutor.

Dezvoltarea capacității de receptare a mesajului scris

- Identificarea în contexte date a părților de vorbire studiate.
- Citirea corectă și coerentă, în ritm propriu, a unor texte cunoscute.
- Formularea ideilor principale ale unui text narativ.

Dezvoltarea capacității de exprimare scrisă

- Formularea în scris a răspunsurilor la întrebări adresate.
- Scrierea după dictare a unor scurte texte, cu respectarea regulilor de despărțire în silabe, a celor ortografice și de punctuație învățate, a așezării în pagină și a scrisului lizibil.
- Redactarea unor scurte texte cu destinație specială (felicitarea, invitația).

Promovarea unei atitudini pozitive față de cultura și tradițiile rromilor

- Identificarea elementelor de cultură tradițională.
- Valorificarea elementele de folclor rrom prin organizarea unor programe artistice.

LIMBA ȘI LITERATURA RROMANI

NIVELUL AL IV-LEA

3. OBIECTIVE DE REFERINȚĂ ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE

1. DEZVOLTAREA CAPACITĂȚII DE RECEPTARE A MESAJULUI ORAL

	Obiective de referință	Exemple de activități de învățare
1.1.	Să decodeze sensul global al unui mesaj dialogat, emis cu viteză normală	<ul style="list-style-type: none"> - exerciții de tip „adevărat“/ „fals“; - alegerea unei imagini care sugerează semnificația mesajului dintr-un set de imagini date; - reprezentarea prin pantomimă a mesajelor interlocutorilor dintr-un text dialogat.
1.2.	Să desprindă ideile principale dintr-un mesaj clar articulat cu viteză normală	<ul style="list-style-type: none"> - exerciții de discriminare a esențialului de detaliu; - exerciții de recunoaștere a unor momente semnificative dintr-un mesaj audiat.
1.3.	Să sesizeze structurile gramaticale corecte / incorecte dintr-un mesaj ascultat	<ul style="list-style-type: none"> - exerciții de tip „adevărat“/ „fals“; - exerciții de discriminare a structurilor gramaticale (morfologice și sintactice) corecte de cele incorecte, prin semnalizare, bifare; - exerciții de semnalare a corectitudinii/incorectitudinii gramaticale apărute în exprimarea proprie sau a colegilor; - exerciții de sesizare a dezacordurilor între forma adjectivului și a substantivului determinat.
1.4.	Să deducă sensul cuvintelor necunoscute din diferite mesaje orale	<ul style="list-style-type: none"> - exerciții de sesizare a cuvintelor/expresiilor care împiedică înțelegerea mesajului audiat; - exerciții de stabilire a sensului unui cuvânt necunoscut prin raportare la context; - relaționarea cuvintelor necunoscute cu definiția lor.

2. DEZVOLTAREA CAPACITĂȚII DE EXPRIMARE ORALĂ

	Obiective de referință	Exemple de activități de învățare
2.1.	Să alcătuiască mesaje corecte din punct de vedere gramatical, respectând intonația și accentul	<ul style="list-style-type: none"> - exerciții pentru folosirea corectă a acordului gramatical; - exerciții de rostire corectă a cuvintelor cu probleme de accentuare; - exerciții de reglare a intonației, a vitezei proprii de a vorbi; - jocuri de cuvinte; - exerciții de recitare a unor poezii.
2.2.	Să construiască pe baza planului de idei un text oral scurt	<ul style="list-style-type: none"> - exerciții de identificare a elementelor semnificative ce trebuie transmise prin mesaj; - exerciții de reformulare a unui mesaj; - exerciții de stabilire a ideilor în jurul cărora se organizează o temă dată; - activități de comunicare pe baza unui plan de idei realizat anterior; - exerciții de povestire a unui text cunoscut, pe baza unui plan de idei dat.
2.3.	Să redea prin cuvinte proprii conținutul unui text citit sau al unui mesaj audiat	<ul style="list-style-type: none"> - exerciții de transformare a vorbirii directe în vorbire indirectă; - povestirea orală a unor texte literare/nonliterare citite sau a unor mesaje audiate.
2.4.	Să-și adapteze vorbirea la diferite situații de comunicare	<ul style="list-style-type: none"> - exerciții de dialog cu persoane diferite; - conversații pe teme cunoscute; - exerciții de adaptare a elementelor de comunicare nonverbală la comunicarea verbală în diferite situații de dialog; - exerciții de adaptare a tonului și timbrului potrivit pentru comunicarea unui mesaj oral; - simularea unor situații de comunicare (convorbiri telefonice, dialoguri formale și informale de diverse

		tipuri) în cadrul cărora elevii să realizeze acte de vorbire precum: utilizarea formulelor de salut, de prezentare, de permisiune, de solicitare; formularea unor întrebări sau a unor răspunsuri; povestirea unor fapte și întâmplări.
--	--	---

3. DEZVOLTAREA CAPACITĂȚII DE RECEPTARE A MESAJULUI SCRIS

(CITIREA / LECTURA)

	Obiective de referință	Exemple de activități de învățare
3.1.	Să sesizeze rolul ilustrațiilor ce însoțesc un text	<ul style="list-style-type: none"> - exerciții de recunoaștere a corespondenței dintre mesajul transmis de ilustrație și cel transmis de text; - exerciții de asociere a momentelor dintr-o narațiune cu ilustrațiile corespunzătoare; - exerciții de ordonare a ilustrațiilor după succesiunea momentelor acțiunii prezentate de text; - exerciții de identificare a elementelor prezente în ilustrații care completează informația transmisă de diverse texte, afișe sau articole din reviste.
3.2.	Să desprindă idei principale și informații de detaliu dintr-un text citit (literar/nonliterar)	<ul style="list-style-type: none"> - extragerea ideilor principale conform succesiunii momentelor narative; - exerciții de delimitare a unui text în fragmente logice; - exerciții de formulare a ideilor principale într-o succesiune logică; - selectarea din text a caracteristicilor fizice și morale ale personajelor; - exerciții de discutare a textelor citite, în funcție de următorii parametri: „cine“ (personajele), „ce face“ (acțiunea), „când“, „unde“ (plasarea acțiunii în timp și spațiu), „cum“ (modul de desfășurare a acțiunii); - exerciții de citire explicativă și selectivă pentru desprinderea informațiilor esențiale și de detaliu dintr-un text citit.

3.3.	Să citească în mod conștient, corect, fluent și expresiv un scurt text cunoscut	<ul style="list-style-type: none"> - lectura expresivă; - exerciții de citire a unui text cunoscut, cu adaptarea intonației la semnele de punctuație; - exerciții de citire pe roluri; - exerciții de reglare a intensității și volumului vocii, precum și a ritmului vorbirii, corespunzător încărcăturii afective a mesajului; - exerciții de recitare.
3.4.	Să utilizeze diferite elemente de construcție a comunicării	<ul style="list-style-type: none"> - exerciții de identificare a părților de vorbire studiate; - exerciții de stabilire a acordurilor gramaticale; - exerciții de transformare a unor propoziții după modele date; - exerciții de formulare de propoziții cu părți de vorbire studiate; - exerciții de completare a unor propoziții lacunare cu părți de vorbire sau de propoziție studiate; - exerciții de identificare a acordului dintre subiect și predicat, adjectiv și substantivul determinat.

4. DEZVOLTAREA CAPACITĂȚII DE EXPRIMARE SCRISĂ

	Obiective de referință	Exemple de activități de învățare
4.1.	Să aplice în mod conștient regulile de ortografie, de punctuație	<ul style="list-style-type: none"> - exerciții de ortografie: de recunoaștere a formei corecte de scriere, selectare, completare, punere în corespondență, compunere de enunțuri; - exerciții de utilizare a cratimei la scrierea ortogramelor și a liniuței de despărțire în silabe în scrierea cuvintelor care nu încap la sfârșitul rândului; - exerciții de utilizare a semnelor de punctuație învățate; - exerciții de completare a enunțurilor cu semnele ortografice și de punctuație corespunzătoare;

		<ul style="list-style-type: none"> - dictări, autodictări, corectare în perechi, autocorectări; - jocuri gramaticale de corectare a greșelilor de ortografie și de punctuație; - redactarea de texte cu destinație specială: cartea poștală, invitația.
4.2.	Să povestească un text cunoscut, pornind de la întrebări de sprijin, plan simplu de idei	<ul style="list-style-type: none"> - exerciții de împărțire a textului în fragmente logice; - exerciții de formulare a ideilor principale; - exerciții de transformare a secvențelor dialogate în povestire; - exerciții de dezvoltare a ideilor principale într-un șir de enunțuri.
4.3.	Să așeze corect în pagină textele scrise, respectând scrierea cu alineate pentru a marca trecerea de la o idee la alta	<ul style="list-style-type: none"> - exerciții de așezare corectă a textului în pagină; - exerciții de plasare corectă a alineatelor; - exerciții de reconstituire a unui text, prin așezarea în ordine logică a fragmentelor.
4.4.	Să manifeste interes față de redactarea diverselor tipuri de texte	<ul style="list-style-type: none"> - exerciții de redactare de texte narative, descriptive, dialogate; - exerciții de redactare a unor invitații, cărți poștale; - exerciții de înlocuire a unor expresii și cuvinte cu echivalentele cerute de context; - exerciții de evaluare / autoevaluare a scrierii corecte și îngrijite a diverselor tipuri de texte.

5. PROMOVAREA UNEI ATITUDINI POZITIVE FAȚĂ DE CULTURA ȘI TRADIȚIILE RROMILOR

	Obiective de referință	Exemple de activități de învățare
5.1.	Să utilizeze limba rromani comună în diferite contexte	<ul style="list-style-type: none"> - exerciții de comunicare orală și scrisă; - discuții pe baza unui suport vizual; - exerciții de inițiere în tehnica interviului; - proiecte de istorie orală; - portofoliu de folclor rrom.
5.2.	Să utilizeze elementele de cultură tradițională în diferite contexte	<ul style="list-style-type: none"> - exerciții de identificare a principalelor obiceiuri tradiționale rrome; - relatarea desfășurării obiceiurilor tradiționale așa cum decurg în comunitățile din care fac parte; - dezbateri pe teme cu specific tradițional; - activități interculturale.
5.3.	Să manifeste interes față de creația populară specifică etniei	<ul style="list-style-type: none"> - culegerea unor elemente de folclor rrom din cadrul comunității cu ocazia diferitelor evenimente tradiționale (șezători); - prezentarea unor elemente de folclor în cadrul activităților la clasă (programe artistice); - exerciții de inițiere în tehnica interviului; - proiecte de istorie orală; - portofoliu de folclor rrom.

4. CONȚINUTURILE ÎNVĂȚĂRII

1. FORMAREA CAPACITĂȚII DE LECTURĂ/CITIRE

- Cartea (actualizare). Rolul ilustrațiilor.
- Textul literar.
- Textul narativ (actualizare). Delimitarea textului în fragmente logice. Dialogul ca element constitutiv al unui text narativ. Personajul literar - trăsături fizice, trăsături morale.
- Poezii cu tematică diversă. Strofa. Versul.
- Textul nonliterar: reclama, afișul, articole din publicații ale rromilor.

2. FORMAREA CAPACITĂȚII DE COMUNICARE

a) *Comunicarea orală. Structurarea mesajului*

Componentele comunicării dialogate (actualizare). Adaptarea la particularitățile interlocutorului (actualizare).

Formularea ideilor principale (actualizare). Povestirea orală a unui fragment dintr-un text narativ (actualizare).

Intonarea propozițiilor enunțiative (propriu-zise și exclamative) și interogative (actualizare). Alcătuirea de dialoguri în situații concrete sau imaginare (actualizare).

Elemente de comunicare nonverbală – gesturi, mimică (actualizare).

Se recomandă ca elevii, folosindu-și deprinderile de exprimare orală, să poată realiza următoarele acte de vorbire:

- inițierea, menținerea și încheierea unui dialog;
- recunoașterea și descrierea unei persoane sau a unui obiect;
- utilizarea formulelor de salut, prezentare, permisiune, solicitare;
- formularea unor întrebări sau a unor răspunsuri;
- povestirea unor fapte și întâmplări, după un suport vizual sau după un plan de idei dat;
- exprimarea acordului sau a dezacordului în legătură cu un fapt sau cu atitudinea unei persoane.

b) Comunicarea scrisă. Procesul scrierii

Organizarea textului scris.

Părțile componente ale unei compuneri: introducerea, cuprinsul, încheierea. Planul inițial al compunerii.

Ortografia și punctuația.

Scrierea corectă a cuvintelor.

Utilizarea ortogramelor: *anθ-o/ anθ-i/ anθ-e; k-o/ k-i/ k-e; p-o/ p-i/ p-e; d-aști/ n-aști.*

Punctuația (actualizare).

Cratima. Ghilimelele.

Contexte de realizare

- Scrierea funcțională (cu scop practic, informativ). Cartea poștală. Invitația.
- Scrierea imaginativă (compuneri libere). Compunerea după un suport vizual, după o ilustrație sau un șir de ilustrații, după benzi desenate, șir de întrebări (actualizare). Compunerea după plan dat (actualizare). Compunerea după un plan de idei. Compuneri cu început/sfârșit dat. Compunerea pe baza unor cuvinte și a unor expresii date. Compunerea cu titlu dat. Compunerea narativă liberă.
- Scrierea despre textul literar. Povestirea scrisă a unor fragmente din text (actualizare). Planul simplu de idei (actualizare). Formularea de întrebări în legătură cu conținutul textului. Planul dezvoltat de idei. Povestirea unor texte scurte după un plan de idei.

3. ELEMENTE DE CONSTRUCȚIE A COMUNICĂRII

a) Lexicul

Cuvântul (actualizare). Cuvinte cu formă diferită și sens asemănător (actualizare).

Cuvinte cu sens opus (actualizare).

b) Morfologie

Verbul: persoană, număr, timp.

Substantivul (actualizare): gen, număr.

Pronumele personal: persoană, număr, gen.

Numeralul (actualizare).

Adjectivul (actualizare). Acordul adjectivului în gen și număr cu substantivul pe care îl determină; poziția în propoziție a adjectivului față de substantiv.

c) *Sintaxa*

Cuvântul – parte de propoziție.

Predicatul (predicatul verbal – fără terminologie).

Subiectul (subiectul simplu, exprimat prin substantiv sau pronume personal).

Acordul predicatului cu subiectul.

4. ELEMENTE DE ISTORIE ȘI TRADIȚII RROME

Rromii – identitate asumată și identitate atribuită

Istoria orală

Repere ale culturii tradiționale: familia și valorile comunității

Neamurile de rromi și ocupațiile tradiționale

Originea și migrarea rromilor

Primele izvoare cunoscute

Originea indiană

Așezarea rromilor în spațiul românesc

Un model cultural al rromilor – Rromanipen-ul

Conceptele de pur și impur

Obiceiuri în familie

5. STANDARDE CURRICULARE DE PERFORMANȚĂ

	OBIECTIV CADRU	STANDARD
1.	Dezvoltarea capacității de receptare a mesajului oral	S1. Desprinderea semnificației globale și a unor informații de detaliu din mesajul ascultat. S2. Desprinderea sensului unui cuvânt nou prin raportare la contextul mesajului ascultat.
2.	Dezvoltarea capacității de exprimare orală	S3. Adaptarea mesajului la partener în situații de comunicare dialogată. S4. Formularea unor enunțuri corecte din punct de vedere fonetic, lexical și gramatical. S5. Povestirea orală a unui text narativ cunoscut, pe baza unui plan de idei.
3.	Dezvoltarea capacității de receptare a mesajului scris	S6. Citirea conștientă și corectă a unui text. S7. Formularea ideilor principale ale unui text narativ. S8. Identificarea secvențelor narative, descriptive și dialogate dintr-un text citit. S9. Desprinderea unor trăsături fizice și morale ale personajelor dintr-un text citit.
4.	Dezvoltarea capacității de exprimare scrisă	S10. Alcătuirea unui plan simplu de idei al unui text narativ. S11. Redactarea unui scurt text narativ propriu, pe baza unui plan de idei. S12. Redactarea unor scurte texte cu destinație specială (felicitare, carte poștală, invitație). S13. Redactarea de texte cu respectarea regulilor de despărțire a cuvintelor în silabe, a celor ortografice și de punctuație studiate, a așezării corecte în pagină și a scrisului lizibil. S14. Redactarea unor texte corecte din punct de vedere lexical și gramatical.
5.	Promovarea unei atitudini pozitive față de cultura și tradițiile rromilor	S15. Identificarea elementelor de cultură tradițională. S16. Povestirea unor elemente de folclor rrom. S17. Utilizarea elementelor de folclor în completarea portofoliului personal.

6. SUGESTII METODOLOGICE

În vederea prevenirii unui nou abandon școlar în rândul participanților la programul „A doua șansă” - învățământ primar, profesorii trebuie să folosească, în cadrul activității cu aceste clase, o serie de metode și strategii bine alese și adaptate nevoilor grupului țintă pentru o învățare eficientă. Ca recomandare, activitățile propuse spre desfășurare trebuie să pornească de la experiențele vieții cotidiene ale elevilor, astfel încât să le trezească interesul pentru a învăța.

Programa trebuie adaptată ritmului fiecărui elev, urmărindu-se interesul tuturor elevilor față de activitățile propuse, astfel încât cunoștințele și deprinderile dobândite să poată fi utilizate în situații concrete, din viața cotidiană.

Profesorii pot aborda teme transdisciplinare prin care să raporteze cunoștințele elevilor la alte obiecte de studiu, iar proiectarea activităților trebuie făcută în funcție de particularitățile și nevoile grupului țintă.

Profesorii nu trebuie să folosească doar metode de lucru specifice adulților (învățarea pe bază de proiecte, ateliere de lucru, studii de caz), deoarece este de anticipat că acești elevi își construiesc acum deprinderile de muncă intelectuală și ar putea întâmpina dificultăți în adaptarea la „viața școlară”.

Litelele alfabetului limbii rromani vor fi studiate atât pe parcursul nivelului I, cât și pe parcursul nivelului al II-lea. Pe parcursul nivelului I, vor fi studiate toate literele alfabetului rrom, mai puțin literele postpoziționale (*q, θ, ç*), grupurile de litere aspirate (*čh, kh, ph, th*) și vocalele preiotate (*ă, ě, ě, ő, ů*), care vor fi studiate pe parcursul nivelului al II-lea.

Nivelul I își propune *alfabetizarea* elevilor și va fi precedată de o scurtă *periodă prealfabetară*.

Pentru *etapa prealfabetară*, profesorul trebuie să aibă în vedere faptul că în program pot fi cuprinși **elevi care vorbesc un anumit dialect al limbii rromani, care pronunță alterat anumite cuvinte și care vor avea tendința să păstreze formele dialectale și în exprimarea în scris**. În această situație, sunt necesare exerciții variate în contexte multiple, deoarece renunțarea la vechile deprinderi în favoarea formării altora noi necesită timp și efort sporit în comparație cu învățarea în situația școlarului mic. Prin urmare, **se va pune accent pe utilizarea sinonimelor cuvintelor dialectale**, pe pronunțarea articulată a cuvintelor și pe dezvoltarea auzului fonematic. Metoda analizei și sintezei fonetice se va aplica în situații de învățare adaptate experienței,

nevoilor și intereselor grupului țintă: convorbiri pe bază de imagini reprezentând mediul apropiat, povestiri ale unor întâmplări din viața personală, simulări ale unor situații reale sau imaginare, dialoguri alcătuite din 3-4 replici.

Simultan se vor determina și exersa deprinderile de mână a instrumentelor de scris, capacitatea de orientare în spațiul de scriere și de citire, se vor testa eventualele deprinderi de scriere a literelor de mână și de tipar. În această etapă, se vor corecta deficiențele din exprimarea orală, se vor corela și fixa cunoștințele pe care elevii le-au dobândit din experiența personală sau de la alte discipline de studiu și se vor forma deprinderi de activitate independentă și de grup, se vor forma și dezvolta deprinderile de a acționa ordonat și de a respecta normele școlare.

Alfabetizarea propriu-zisă se va realiza după ritmul individual al fiecărui elev. Predarea citit-scrisului se va face integrat, după etapele cunoscute. **Având în vedere că elevul studiază în paralel alfabetul limbii române, se va trece la prezentarea, scrierea literelor cu grafie și valori comune în limba rromani și în limba română, apoi la învățarea progresivă – în funcție de frecvența tipică limbii rromani – a literelor cu grafie și cu valori diferite în limba română în raport cu limba rromani.**

Dacă pe parcursul nivelurilor I-II, elevul descoperă „*tainele citit-scrisului*” în limba rromani, pe parcursul nivelurilor III-IV, elevul va descoperi „*bogățiile limbii rromani*” ce reies din explorarea textelor literare și nonliterare.

Pe parcursul celor patru niveluri se va urmări dezvoltarea progresivă a competențelor esențiale ale comunicării orale și scrise, precum și cunoașterea valorilor spirituale rrome care să le confere deschidere spre spațiul intercultural, făcându-se referire la elementele de istorie și tradiții ale rromilor.

Învățarea se va realiza în ritmul propriu al fiecărui elev, în funcție de cunoștințele anterioare în domeniul limbii rromani. Se va urmări ca fiecare elev, la absolvirea programului, să fie capabil să comunice corect în limba rromani, să citească și să scrie litere, cuvinte, propoziții, enunțuri, texte.

Se recomandă ca pentru exersarea citirii și scrierii să existe materiale suport care să corespundă cerințelor grupului țintă. Acestea pot fi planșe, articole din ziare sau reviste, afișe, cântece, alfabetarul limbii rromani etc.

Cadrul didactic trebuie să-și proiecteze astfel activitățile, încât la sfârșitul fiecărui nivel elevii să atingă standardele propuse.

Evaluarea trebuie să evidențieze progresul înregistrat de elev în raport cu sine însuși pe drumul atingerii obiectivelor prevăzute în programă. Este important să fie evaluată nu numai

cantitatea informației de care dispune elevul, ci, mai ales, ce poate el să facă utilizând ce știe sau ce intuiește.

Trebuie realizat un echilibru între evaluarea scrisă și evaluarea orală. Evaluarea scrisă presupune un volum mai mare de timp pentru aprecierea tuturor elevilor și blocaje datorate emoției sau timidității. Cu toate acestea, ea demonstrează stadiul de formare a unor competențe prin intervenția cu întrebări ajutătoare și comportamentul comunicativ și de interrelaționare.

Folosirea mai frecventă a metodelor de autoevaluare și de evaluare prin consultare, în grupuri mici, vizează verificarea modului în care elevii își exprimă liber opinii proprii sau acceptă diversitatea opiniilor celorlalți, capacitatea de a-și susține și motiva propunerile.

În funcție de specificul activității desfășurate la clasă, pot fi folosite mai multe tipuri de evaluare:

Observarea sistematică a activității elevilor – pentru a fi cât mai eficientă, cadrul didactic trebuie să aibă un caiet în care să consemneze periodic observațiile sistematice.

Teste de evaluare - prin care să li se solicite elevilor răspunsuri scurte, la alegere, formulări de propoziții, dictări, transcrieri.

Activități practice - în care sunt exersate capacitățile de comunicare orală și scrisă (realizarea de afișe, o revistă a clasei, „un colț care să ne reprezinte“, minidicționar, simularea unor interviuri etc.).

Autoevaluarea - permite elevilor să-și aprecieze progresul, făcându-i să conștientizeze greșelile și să le poată preîntâmpina în viitor.

Portofoliul elevului - va furniza informații asupra evoluției sale pe parcursul instruirii. El poate conține:

- fișe de lucru individuale;
- teste de evaluare;
- fișa de înregistrare a ritmului citirii;
- grafice cu rezultatele unor activități;
- produse realizate;
- fotografii ale activităților.

BIBLIOGRAFIE

1. Ministerul Educației și Cercetării, Consiliul Național pentru Curriculum, *Programele Școlare de Limba și literatura rromani pentru clasele I – a II-a*, aprobate prin Ordin al Ministrului Nr. 4686/ 05.08.2003, București, 2003.
2. Ministerul Educației și Cercetării, Consiliul Național pentru Curriculum, *Programa Școlară de Limba și literatura rromani pentru clasa a III-a*, aprobată prin Ordin al Ministrului Nr. 5198/ 01.11.2004, București, 2004.
3. Ministerul Educației și Cercetării, Consiliul Național pentru Curriculum, *Programa Școlară de Limba și literatura rromani pentru clasa a IV-a*, aprobată prin Ordin al Ministrului Nr. 3919/ 20.04.2005, București, 2005.
4. Ministerul Educației și Cercetării, Consiliul Național pentru Curriculum, *Programa Școlară de Istoria și tradițiile minorității rromilor din România pentru clasele a VI-a – a VII-a*, aprobată prin Ordin al Ministrului Nr. 5097/09.09.2009, București, 2009.
5. Ministerul Educației și Cercetării, Consiliul Național pentru Curriculum, *Ghid metodologic pentru aplicarea programelor de Limba și literatura română – învățământ primar și gimnazial*, Editura Aramis, București, 2002.
6. Mirena Cionca, Gheorghe Sarău, Mihaela Zătreanu, Firuța Tacea, *Curriculum pentru limba și cultura rromani – în cadrul programului „A doua șansă“*, derulat de FUNDAȚIA PENTRU O SOCIETATE DESCHISĂ în colaborare cu rețeaua de învățământ din România.
7. Daniela Chircu, Camelia Stănescu, *Limba rromani 1-2, Ghidul cadrului didactic*, Ministerul Educației și Cercetării, Centrul Step by Step, București, 2006.
8. Daniela Chircu, Camelia Stănescu, *Limba rromani 3-4, Ghidul cursantului*, Ministerul Educației și Cercetării, Centrul Step by Step, București, 2006.
9. Daniela Chircu, *Limba rromani 3-4, Ghidul cadrului didactic*, Ministerul Educației și Cercetării, Centrul Step by Step, București, 2006.
10. Gabriela Iaurum, *Intervenții de remediere a dificultăților de scris-citit*, Editura Corint, București, 2000.

AUTORI

Prof. **Daniela Chircu Cristil**, Școala cu clasele I-VIII, nr. 3, Zimnicea

Prof. **Ionel Cordovan**, Școala cu clasele I-VIII Ineu, Bihor

COORDONATORI

Prof. **Cristiana Boca**

Coordonator componenta „A doua șansă“ – învățământ primar, Asociația CEDP Step by Step, București

Prof. **Gabriela Droc**

Coordonator componenta „A doua șansă“ – învățământ primar, Ministerul Educației, Cercetării, Tineretului și Sportului

REFERENȚI

Prof. Dr. **Gheorghe Sarău**

Facultatea de Limbi și Literaturi Străine, consilier pentru limba rromani și rromi în Direcția Generală Învățământ în Limbile Minorităților, Relația cu Parlamentul și Partenerii Sociali din Ministerul Educației, Cercetării, Tineretului și Sportului

Cercetător științific dr. **Dan Ion Nasta**

Șef Laborator Curriculum, Institutul de Științe ale Educației